

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เลือกวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาเสนอตามลำดับหัวข้อ
ดังนี้

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา
2. การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอดีตและ
ปัจจุบัน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรม
สามัญศึกษา

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา

1.1 ความหมายของความเสมอภาคทางการศึกษา

จากรายงานการวิจัยเรื่อง "ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา" ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2518: 3) กล่าวว่า

"ความเสมอภาคทางการศึกษา หมายความว่ารวมถึงหลักการ 2 ประการ คือ ความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน และโอกาสที่จะพัฒนาทักษะและความสามารถทางสติปัญญาของเด็กทุกคน โดยไม่คำนึงถึงภูมิฐานะหรือสภาพแวดล้อมที่บ้าน"

คำว่า "ความเสมอภาค" ในที่นี้มีได้หมายความว่า ทุกคนควรได้รับการศึกษา และมีอาชีพในระดับเดียวกันหมด แต่หมายความว่า ทุกคนควรได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน ในอันที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างดีที่สุดในที่ความสามารถของตนเองจะอำนวย และมีโอกาสที่จะได้รับความเสมอภาคดังกล่าวนี้เอง ที่เราควรส่งเสริมและกระจายออกไปให้ทั่วถึงกัน

ส่วนคำว่า "โอกาส" ในที่นี้มีได้หมายความแต่เพียงเวลาอย่างเดียว หาก รวมถึงสิทธิของการศึกษาคด้วย และมีการกล่าวถึงสิทธิและโอกาสแล้ว ก็มีความเกี่ยวพันถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความพร้อมของผู้เรียน คุณวุฒิของครู ประเภทของโรงเรียน อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู เป็นต้น (อุคม ภูประดิษฐ์ 2521:12-13)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524:22) ได้กล่าวถึงการ จัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา มีความหมาย 3 ประการ คือ

1. โอกาสในการเข้าศึกษา
2. โอกาสในการได้รับการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา
3. ค่าใช้จ่ายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

โคลนแมน (Coleman 1975:28) ได้ให้คำสรุปของความเสมอภาคของ โอกาสทางการศึกษาว่า

"เป็นการให้การศึกษาแก่เด็กทั่วไปในระดับที่สามารถจะลดความเหลื่อมล้ำซึ่งเป็นผลมาจากสภาพทางบ้านของเด็ก และจะมีผลกระทบต่อชีวิตและการประกอบอาชีพของเด็กในอนาคต"

กอร์ดอน (Edmand W. Gordon อ้างถึงใน รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ 2519:264-266) ได้ให้นิยามความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาไว้ 4 ความหมาย ดังนี้

1. สภาพการณ์ที่มีหลักประกันแก่เด็กแต่ละคนได้ศึกษาเล่าเรียนตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่งตามความสามารถและสติปัญญา
2. ปราบปรามการณ์ที่เด็กทุกคนมีโอกาสได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน
3. สภาพการณ์ที่เด็กทุกคนมีโอกาสได้พัฒนาทักษะและความสามารถ ตามที่แต่ละคนมีโดยธรรมชาติ และโดยสร้างสมให้ได้ดีที่สุดในที่จะเป็นไปได้
4. สภาพการณ์ที่เด็กทุกคนได้รับถ่ายทอดและพัฒนาทักษะและความรู้สึกขั้นพื้นฐานอันจำเป็นแก่การอยู่รอดแห่งชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม จนกระทั่งทักษะและความรู้ขั้นพื้นฐานดังกล่าวนี้มีอยู่ที่ทัดเทียมกันในตัวเด็ก

ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา (Equality of Educational Opportunity) วัดกันด้วยการลงทุนในโรงเรียน (School Input) และผลที่ได้จากโรงเรียน (School Output) ซึ่งหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนความเสมอภาคทางการศึกษา (Educational Equality) ซึ่งรวมถึงการได้เข้าโรงเรียน และการได้มีโอกาสที่จะพัฒนาสมรรถภาพและทักษะทางปัญญาได้พอกัน ในการศึกษาระดับเดียวกัน โดยสถานภาพทางบ้านที่แตกต่างกัน แต่หมายถึงว่า ถ้าเรียนระดับใดระดับหนึ่งด้วยกันแล้ว ทุกคนควรมีโอกาสที่จะได้เรียนที่ดีที่สุด ภายใต้อสมรรถภาพที่สูงสุดของตน โอกาส (Opportunity) หมายถึงถึงสิทธิทางการศึกษาด้วย ซึ่งจะรวมไปถึงปัจจัยย่อยๆ หลายอย่าง เช่น ความพร้อมของผู้เรียน คุณวุฒิ สภาพของชั้นเรียน ประเภทของโรงเรียน เป็นต้น (สุพจน์ ประเสวีศรี 2517:88-89)

กล่าวโดยสรุป ความเสมอภาคทางการศึกษา มีความหมายรวมหลัก 2 ประการ คือ โอกาสการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอย่างเสมอภาค และโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

ความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาของรัฐ เพราะเป็นพื้นฐานที่จะช่วยแก้ปัญหา และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้เป็นธรรม รัฐพยายามปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมยิ่งขึ้น จะเห็นว่ารัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2518 เพื่อหาแนวทางปรับปรุงระบบการศึกษาเสียใหม่ คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอรายงาน ฉบับที่ 5 เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษา ต่อคณะกรรมการบริหารสาขาการศึกษาแห่งชาติ แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2531 และคณะรัฐมนตรีซึ่งสมัยนั้น พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ลงมติให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รับผิดชอบในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ 2527:176-185) ได้เน้นถึงความเสมอภาคทางการศึกษามาก จะเห็นได้จากที่ระบุ

ไว้ในหมวดต่างๆ คือ

หมวดที่ 1 ความมุ่งหมายข้อ 5 ระบุว่า

"ให้มีความมั่นคงและผดุงความเสมอภาค ความสุจริตและมี
ความยุติธรรม"

หมวดที่ 2 แผนนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ 17 และข้อ 23 ระบุว่า

"17. รัฐพึงจัดและส่งเสริมมัธยมศึกษา เพื่อประกันความสา-
มารถในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาระดับนี้ของพลเมือง โดยจัดให้
สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
ตลอดจนให้ประสบการณ์ในการทำงาน"

"23. รัฐพึงระดมเลือกสรรทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ทั้งจาก
รัฐและท้องถิ่น เอกชน และผู้รับการศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาหา
วิธีการสรรหาทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยคำนึงถึงความเสมอภาค
ระหว่างท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด....."

หมวดที่ 7 การระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษา ข้อ 54 ระบุว่า

"54. รัฐพึงเพิ่มงบประมาณทางการศึกษาสำหรับการศึกษาทุก
ระดับ และเน้นความสำคัญของการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษานอก
โรงเรียนเป็นพิเศษ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักความเสมอภาคในโอกาสทาง
การศึกษา"

จะเห็นว่ารัฐให้ความสำคัญเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะ
ในข้อ 54. หมวดที่ 7 แสดงว่ารัฐยอมรับถึงกับยอมลงทุนทางการศึกษา (Equity
of Educationan Investment) ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4
เป็นต้นมา จึงได้กำหนดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาไว้ทุกฉบับ ดังนี้

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2524) ได้กำหนด
นโยบายไว้ในข้อ 8 ว่า

"8. จัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยรัฐ
จะเร่งจัดการศึกษาภาคบังคับให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทุกท้องถิ่น ส่วน
การศึกษาที่มีใช้ภาคบังคับ รัฐจะสนับสนุนให้จัดการศึกษาเพื่อให้ประชา-

ชนมีโอกาที่จะได้รับการศึกษาโดยเสมอภาคกันตามกำลังทางเศรษฐกิจ และความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2530:18)

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ได้กำหนดนโยบายไว้ในข้อ 7 ว่า

"7. จัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งทั้งการกระจายสถานศึกษาทางด้านวิชาชีพให้เพียงพอกับความต้องการกำลังคนของประเทศ และการสร้างเสริมวิชาชีพในสถานศึกษาต่างๆ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ชาวชนบท และกลุ่มที่มีโอกาสน้อยได้รับบริการทางการศึกษาในอัตราส่วนที่มากขึ้นเป็นพิเศษ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524:22)

และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษาในข้อ 3 ความเสมอภาคทางการศึกษา ไว้ดังนี้

"3. จัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผู้ที่อยู่ในชนบทได้มีโอกาสรับการศึกษาที่สูงขึ้นและมากขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกันในแต่ละสถานศึกษา และแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทั้งในด้านโอกาสและคุณภาพทางการศึกษา"

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529:3)

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลได้ให้ความสำคัญของความเสมอภาคทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังปรากฏแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้วางหลักความเสมอภาคทางการศึกษาไว้หลายเรื่อง กล่าวคือ ความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ความเสมอภาคในการได้รับการจัดทรัพยากรเพื่อการศึกษา และการเพิ่มงบประมาณทางการศึกษา สำหรับการศึกษาทุกระดับ โดยอาศัยหลักความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4-6 ได้มีนโยบายจัดและส่งเสริมให้มีความเสมอภาคทางการศึกษาไว้อย่างเด่นชัดทุกฉบับ โดยเฉพาะแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 และ 6 ได้พิจารณาถึงโอกาสทางการศึกษาของประชาชนในชนบทเป็นพิเศษ

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการขยายการศึกษา

การขยายโอกาสทางการศึกษา มีผู้ให้แนวความคิด 2 แนวทางคือ ควรขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก 6 ปี เป็น 9 ปี หรือขยายโอกาสการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอีก 3 ปี โดยไม่เรียกว่าการศึกษาภาคบังคับ แนวความคิดเกี่ยวกับการขยายจำนวนปีการเรียนต่อในส่วนนี้ส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่การถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น เกรงว่าจะใช้ปฏิบัติไม่ได้ผล

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ไว้ชัดเจน คือ "นักเรียนที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประมาณร้อยละ 65-70 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ในโอกาสต่อไป" (ประมวล เสนาฤทธิ์ 2528:8) ประเด็นเรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับนี้มีผู้ให้ทัศนะหลายท่าน คือ

ก้อ ^{Universal} สวัสดิพาณิชย์ และคณะ (2524:3-4) เสนอว่า การจัดมัธยมศึกษาตอนต้น ควรจะเป็นการศึกษาที่ทุกคนมีโอกาสได้เรียน เป็นการศึกษาสากล (Universal Education) การจัดการศึกษาในอนาคตควรจัดให้ประชาชนทุกคนอยู่ในระบบโรงเรียนอย่างน้อยจนถึง 15 ปีบริบูรณ์ หรือจนจบมัธยมศึกษาตอนต้น

วิบูลย์ลักษณ์ ทองเนื้อ และ มนตรี มีลาใบ (2524:27) ได้เสนอมาตรการการศึกษาในทศวรรษหน้าว่า ควรเพิ่มการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี

จากผลการวิจัยซึ่งสำรวจความเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติการสอน พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นโดยทั่วไปว่า ควรขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปเป็น 9 ปี ด้วยเหตุผลว่า จบเพียงประถมศึกษาในปัจจุบันยังประกอบอาชีพไม่ได้ และเป็นการยกระดับการศึกษาของชาติด้วย (ชนิดารักษ์พลเมือง และคณะ 2527:334)

¹¹⁰⁰ หวน พิณรุฬห์ (2530:17) กล่าวว่า "เป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่จะบังคับให้เด็กเรียนต่อจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เพราะเท่าที่ผ่านมามีเด็กจบประถมปีที่ 6 แล้วเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่ถึงร้อยละ 50 เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองยากจนไม่สามารถให้บุตรหลานของตนเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้..... ทั้งยังไม่แน่ว่า เมื่อบุตรหลานของตนเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3

แล้ว จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของครอบครัวได้... จึงยังไม่ควรขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปีในตอนนั้น"

ระพี สาคริก (2530:15) ²⁴⁰ กล่าวว่า "ก่อนกล่าวถึงการศึกษภาคบังคับภาวะปัญหาของสังคมไทย เราต้องทบทวนความเข้าใจที่มีต่อการศึกษาประการหนึ่ง การบังคับคนกับสิ่งที่ เป็นเหตุและผลประการหนึ่ง และภาวะที่เป็นปัญหาที่สังคมไทยเผชิญอยู่ในปัจจุบันอีกประการหนึ่ง" ซึ่งได้ขยายความเพิ่มเติมว่า การทำให้คนคิดเลขเก่ง เขียนหนังสือและอ่านหนังสือคล่องและอยู่ในโรงเรียนมากขึ้น ไม่ใช่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ทำให้สังคมไทยดีขึ้นเสมอไป ไม่ควรบังคับหรือยึดเยียดสิ่งที่อยู่ภายนอกให้แก่คนด้วยอำนาจ

ประเวศ วะสี ²⁴⁰ (2530:30-31) กล่าวว่า "...การศึกษภาคบังคับที่มีอยู่แล้วมันเป็นอย่างไร... มันก่อปัญหาให้สังคมแล้วเรายังไปยึดติดคือขยายของที่มีปัญหาอยู่แล้ว มันก็เห็นชัดเจนว่า มีไปต่อยอดเพิ่มปัญหานั้นขึ้นอีก ...มันทิ้งทำลายและทำร้ายประชาชน ทำให้เราสิ้นเนื้อประดาตัว ครอบครัวแตกแยก ฟังตนเองไม่ได้ทางเศรษฐกิจการศึกษาไม่ได้ไปช่วยแก้แต่อาจไปซ้ำเติมเข้าอีกด้วย.... แต่เราบังคับเขาว่าต้องศึกษา มันไปมัดมือชก มันควรทำให้เขาเห็นดี ให้เขาเลือกให้เขาอยาก ...ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยเลย ควรจะปรับปรุง เสียก่อนให้มันดีให้มันเหมาะ ไม่ต้องบังคับหรือก คนจะชอบ ชอบไปตลอดชีวิต"

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดของคณะบุคคลที่กล่าวมา จะเห็นว่ามิที่สนะเกี่ยวกับการขยายการศึกษาภาคบังคับแตกต่างกันแยกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยกับการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี และอีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการขยายการศึกษาภาคบังคับ สำหรับผู้วิจัยเองมีความเห็นว่า การขยายการศึกษาภาคบังคับเป็นสิ่งจำเป็น แต่ยังไม่ควรขยายทันทีในตอนนั้น

2. การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอดีตและ

ปัจจุบัน

เพื่อให้มองเห็นถึงการส่งเสริมการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยตลอด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงใคร่กล่าวถึงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งในอดีตที่ผ่านมา (ช่วงแผนพัฒนาการ

ศึกษา ระยะที่ 1-5) และในปัจจุบัน(ช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6) ของกรม
สามัญศึกษา ดังนี้

2.1 การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอดีต

การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในอดีต
(ประภาพรธรรม ไชยวงศ์ 2532:62-64) เป็นดังนี้ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่
1 (พ.ศ.2504-2509) มีนโยบายมุ่งขยายการมัธยมศึกษา โดยเปิดโรงเรียนมัธยม
ศึกษาตอนต้นในอำเภอใหญ่และในช่วงนี้ปริมาณนักเรียนที่เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1 (ม.ศ.1) ได้เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3 ต่อปี และมีอัตราส่วนนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นต่อประชากรกลุ่มอายุประมาณร้อยละ 13

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ในช่วงแผนนี้แม้
จะไม่มีนโยบายที่ระบุอย่างเด่นชัดในการที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับนี้
แต่ก็ได้มีการเพิ่มปริมาณนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับนี้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ มี
อัตราการเพิ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1(ม.ศ.1) โดยเฉพาะประมาณร้อยละ
13 ต่อปี และมีอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อประชากรกลุ่มอายุเพิ่มเป็น
ร้อยละ 20 ในปลายแผนนี้

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) มีนโยบายขยาย
มัธยมศึกษาโดยเร่งรัดการศึกษาในส่วนภูมิภาคเป็นพิเศษ ซึ่งก็ได้มีโครงการเปิด
โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอต่างๆเพิ่มขึ้นปีละ 36 โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีโครงการ
เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลในช่วงปลายแผนนี้เป็นจำนวนถึง 194 โรงเรียน จึง
ทำให้มีจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงแผนนี้ ซึ่งมีผลทำให้
ปริมาณนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างมากเช่นกัน กล่าวคือ มีอัตราการ
เพิ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.ศ.1) โดยเฉพาะประมาณร้อยละ 10 ต่อปี
และมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรกลุ่มอายุเพิ่มเป็นร้อยละ 30 ในปลายแผนนี้

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) มีนโยบายขยาย
ปริมาณการรับนักเรียนมัธยมศึกษาเช่นกัน รัฐได้ขยายขอบเขตการรับนักเรียนออกไป
ยังชนบท โดยได้มีโครงการเปิดโรงเรียนมัธยมระดับตำบลในปี 2521 เฉลี่ย 5
ตำบล จะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ 1 โรงเรียน ซึ่งปรากฏว่าในช่วงแผนนี้มีการจัด
ตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก คือ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 88 โรงเรียน สำหรับ

ปริมาณนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าเรียนในช่วงแผนนี้ได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4 ต่อปี ส่วนอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อประชากรกลุ่มอายุในช่วงแผนนี้ยังคงมีประมาณร้อยละ 30 เท่านั้น

ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) มีนโยบายในการขยายปริมาณการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้มากขึ้นเช่นกัน รัฐได้มีการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 50 โรงเรียน สำหรับในช่วงแผนนี้ได้มีความพยายามเป็นอย่างมาก ในการที่จะส่งเสริมให้เด็กเรียนต่อมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ โดยกรมสามัญศึกษาซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ได้จัดทำโครงการพิเศษขึ้นอีก 4 โครงการ เพื่อดำเนินการเพิ่มเติมจากงานดำเนินการมัธยมศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 ซึ่งได้แก่

1. โครงการจัดที่พักให้แก่นักเรียนในชนบทห่างไกลขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาปีละ 30 โรงเรียน
2. จัดหน่วยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแก่นักเรียนในชนบทห่างไกลปีละ 30 แห่ง
3. โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 240 โรงเรียน โครงการนี้ได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการยกเว้นการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาแก่เด็กจำนวนหนึ่ง (ประมาณร้อยละ 50 ของนักเรียนทั้งหมดที่เข้าเรียนในระหว่างที่โรงเรียนเข้าโครงการ) นอกจากนี้ยังได้มีการจัดหนังสือให้นักเรียนยืมเรียนอีกด้วย
4. โครงการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้นักเรียนต่อมัธยมศึกษามากขึ้น
อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้ดำเนินงานและรณรงค์เพื่อเพิ่มอัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 ดังที่กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถทำให้เด็กเข้ารับการศึกษาระดับนี้มากเท่าที่ควร ซึ่งจะเห็นได้จากอัตราการเพิ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงแผนนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงกลางแผนแต่ในช่วงปลายแผนกลับมีแนวโน้มลดลง สำหรับอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อประชากรกลุ่มอายุได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยเพิ่มเป็นร้อยละ 35 ในตอนปลาย แผนซึ่งยังนับว่าต่ำอยู่เมื่อเทียบกับประเทศในแถบเอเชียบางประเทศ

เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย ศรีลังกา และจีน การที่มีอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาต่อประชากรกลุ่มอายุยังต่ำอยู่ เนื่องจากเด็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่เรียนต่อมัธยมศึกษา กล่าวคือ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 5 มีอัตราการต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายอัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไว้ร้อยละ 50 ในหลายแผน

กล่าวโดยสรุป การขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 1-5 ที่ผ่านมา มุ่งเน้นการเพิ่มปริมาณนักเรียนเป็นสำคัญผลการดำเนินการทำให้สามารถรับนักเรียนได้เพิ่มขึ้น แต่ในช่วงปลายแผนพัฒนาแผนการศึกษาฉบับที่ 5 มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย สำหรับอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อประชากรกลุ่มอายุแต่ละช่วงแผน ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13, 20, 30 30 และ 35 ตามลำดับ ซึ่งยังนับว่าต่ำอยู่ เมื่อเทียบกับประเทศในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย ศรีลังกา และจีน ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านมายังต่ำ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้มีการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนในการที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้กำหนดไว้ว่า

เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อยกระดับการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสการเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเป็นการขยายบริการมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ยังได้กำหนดเป้าหมายที่จะให้ผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นร้อยละ 55 ในหลายแผน และเมื่อรวมกับเป้าหมายนักเรียนที่เรียนต่อนอกระบบโรงเรียนด้วยแล้วจะมีอัตราการเรียนต่อประมาณร้อยละ 60 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2529:21)

จากนโยบายดังกล่าว กรมสามัญศึกษาได้จัดทำงานหรือโครงการเพื่อสนองนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในแผนพัฒนาการ

ศึกษาระดับที่ 6 โดยมีลักษณะงานหรือโครงการเหมือนกับปีที่ผ่านมา คือ งานดำเนินการมัธยมศึกษาและโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สำหรับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีกิจกรรมต่างๆในโครงการ (กรมสามัญศึกษา 2529:52) ดังนี้

1. จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ปีละ 30 โรงเรียน
2. จัดตั้งโรงเรียนสาขาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเดิม 20 แห่ง
3. จัดที่พักในโรงเรียนมัธยมศึกษาปีละ 50 โรงเรียน
4. จัดหน่วยเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีละ 50 แห่ง

และที่สำคัญ คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษาจัดและดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจน 38 จังหวัด ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นด้วยกับแนวทางการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิธีการไม่บังคับ จึงได้ให้กระทรวงศึกษาธิการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการนี้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเยาวชนในวัยเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มากขึ้น และจะขยายการดำเนินงานไปยังจังหวัดอื่นนอกเหนือจากในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจน 38 จังหวัด ในปีการศึกษา 2531-2534 กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้เพิ่มจำนวนโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายของโครงการออกไปอีกให้ครอบคลุมพื้นที่ซึ่งเป็นเป้าหมายใน 38 จังหวัด และพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเดียวกันในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษา

ได้มีการวิจัยถึงตัวแปรที่มีผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน ดังนี้

3.1.1 อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียน

จากรายงานการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2509:12-24) พบว่า สาเหตุประการสำคัญที่เด็กไม่เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาล จังหวัด

กาญจนบุรี คือ อาชีพหลักของผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพกระทำเพื่อดำรงชีพอยู่เท่านั้น จึงทำให้นักเรียนที่บิดามารดาประกอบอาชีพนี้ขาดโอกาสทางการศึกษาต่อ และจากการศึกษาของชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2515:76-78) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทศึกษาต่อ หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว และประยงค์ ชูน้อย (2521:83-85) ศึกษาเรื่องโอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนในภาคใต้ต่างก็พบว่า อาชีพของบิดามารดาที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการเรียนต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มาก โดยเฉพาะบิดามารดาที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีบุตรที่ศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่ากลุ่มอื่น

ในทำนองเดียวกัน ได้มีผู้ศึกษาเรื่องความมุ่งหวังของบิดาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร คือ นกคณ คุ่มประวัติ (2517:70-72) และช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร (2523:83-86) ต่างก็พบว่าบิดาที่มีอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับต่ำ

กล่าวโดยสรุป อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองย่อมมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของบุตรหลาน

3.1.2 ระดับการศึกษาของบิดามารดา

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาของบุตรกับระดับการศึกษาของบิดามารดา ดังนี้

กองแก้ว สุวรรณประกร (2516:118) ได้ศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงมีความต้องการให้บุตรเรียนในชั้นสูงๆ เป็นอัตราส่วนมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเรียนหรือเรียนในระดับต่ำ

ศิริ วรศิริ (2513:14) ได้สำรวจภาวะการศึกษาของประชากรในแหล่งชุมชนหนาแน่นบริเวณบ่อนไก่ ตำบลลุมพินี จังหวัดพระนคร พบว่าในแหล่งชุมชนหนาแน่น ถ้าบิดามีการศึกษาสูง บุตรหลานจะมีการศึกษาสูงด้วย ถ้าบิดามีการศึกษาต่ำบุตรหลานจะมีการศึกษาต่ำด้วย

ขวัญใจ เลอจันทร์ (2514:523) ได้ศึกษาเรื่อง การเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทยในชนบท พบว่า การศึกษาของบุตรมีความสัมพันธ์กับการ

ศึกษาของบิดา กล่าวคือ ถ้าบิดามีการศึกษาสูงมีแนวโน้มจะส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงด้วย และในปีเดียวกัน ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2514:76-78) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เด็กนักเรียนเลือกศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว พบว่า บิดามารดาที่จบการศึกษาสูงจะมีบุตรที่ศึกษาต่อสูง

จากการศึกษาความมุ่งหวังของบิดาที่มีต่อการศึกษาของบุตร ของนถล คุ่มประวัติ (2517:70-72) พบว่า การศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับระดับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก คือ บิดาที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิดามารดาที่ได้รับการศึกษต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และไม่เคยได้รับการศึกษา ส่วนใหญ่มุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา และจากการศึกษาของ ช่อทิพย์ ราศรีเกรียงไกร (2523:83-86) ปรากฏผลทำนองเดียวกัน คือ บิดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป ส่วนใหญ่มีแนวโน้มของความมุ่งหวังให้บุตรจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามากกว่า ความมุ่งหวังของกลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3.1.3 เศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียน

สภาการศึกษาแห่งชาติ (2513:131) ได้ศึกษาสภาพทางสังคมของชาวเมืองอยุธยาพบว่า ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสำคัญต่อความสนใจทางด้านการศึกษาของบุตรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ไม่ปรากฏว่ามีบุตรหรือบุคคลในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำได้รับการศึกษาเกินกว่าชั้นมัธยมศึกษา ส่วนบุตรหลานของครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและร่ำรวยขึ้นได้รับการศึกษาในระดับสูง และจากการศึกษาของ เทียมจันทร์ จากัญญา-ประทีป (2523:74-75) และประเสริฐ แก้วเพชร (2528:174-176) ต่างพบว่า รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนมากที่สุด และเป็นตัวแปรตัวหนึ่งในการแยกนักเรียนที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา

สงัด อุทรานันท์ (2513:143) ได้ศึกษาและรายงานไว้ว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่มีโอกาสเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คือ ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มที่ไม่มีโอกาสในการเรียนต่อส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง รายได้ของ

ครัวเรือนต่ำ คือปีละ 2,000-4,000 บาท และอุดม ภูประดิษฐ์ (2521:160) พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกันได้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประเภทต่างๆไม่เท่ากัน

จากงานการวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของบุตรหลาน

3.1.4 จำนวนพี่น้องของนักเรียน

ความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น มีพี่น้องร่วมบิดามารดาหรืออย่างมีพี่เคยเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันหรือไม่ ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวในสังคมไทยอาจจะส่งผลต่อโอกาสการเข้าเรียนในชั้นสูงขึ้นไป เพราะสาเหตุที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นเกษตรกร จากการศึกษาของนิคม จันทรวิฑูร (อ้างถึงใน อุดม ภูประดิษฐ์ 2521:21) พบว่า ประชากรไทยในชนบทส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีบุตรมาก ระดับการศึกษาต่ำและต้องใช้เวลาแรงงานของเด็กในการประกอบอาชีพ

ประเสริฐ แก้วเพชร (2528:174-179) ได้ศึกษาตัวแปรด้านที่เกี่ยวกับนักเรียนที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนเรียนมากที่สุดคือ ตัวแปรจำนวนพี่น้อง และตัวแปรการต้องช่วยเหลือผู้ปกครองทำงาน

จากการศึกษาของ จรูญ พานิชย์ผลินไชย (2520:182) พบว่า นักเรียนมีจำนวนพี่น้องเกิน 4 คน ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 36 นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องไม่เกิน 4 คน ได้เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 54 นอกจากนี้ยังมีรายงานการวิจัยในลักษณะเดียวกัน พบว่า บิดาที่อยู่ในเขตเมืองที่มีบุตรน้อย (1-3 คน) จะมีความมุ่งหวังให้บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าบิดาที่มีบุตรมาก (ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป) ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง (2522:63) และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2514:76) ได้ศึกษาพบว่า ขนาดของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการศึกษาของบุตร ครอบครัวที่มีบุตรมาก จำนวนร้อยละของบุตรที่ศึกษาต่อจะน้อยกว่าครอบครัวที่มีบุตรน้อย และครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียวมีโอกาสศึกษาต่อมากที่สุด

3.1.5 ภูมิลำเนาของนักเรียน

จากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ (อ้างถึงใน สุพจน์ ประเสริฐศรี 2517:87) พบว่า เด็กที่อยู่ในตัวเมือง
มีโอกาสศึกษาต่อมากกว่าเด็กในชนบท และผกาทิพย์ กระหม่อมทอง (2522:63)
ได้วิจัยพบว่า ในเขตเมืองไม่ว่าจะมีบุตรจำนวนเท่าใดก็ตาม จะมีความมุ่งหวังให้
บุตรเรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปสูงกว่าบิดาที่มีจำนวนบุตรเท่าๆกัน แต่อยู่ในชนบท
และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา (2514:8) พบว่า เด็กที่บ้านอยู่ใกล้ชุมชนมีโอกาสศึกษาต่อ
สูงกว่าเด็กที่อยู่ไกลชุมชน

3.1.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบด้านสถานภาพส่วนตัวของนักเรียนอีกประ-
การหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการศึกษาไม่เท่าเทียมกันก็คือ ความไม่พร้อม
ของนักเรียน นั่นคือ เด็กเรียนอ่อนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกรงว่าตนเองจะ
เรียนไม่จบ ผู้คนอื่นไม่ได้ (เสวตศักดิ์ มิ่งสอน 2528:108) ซึ่งสอดคล้องกับที่จรรยา
พานิชย์ผลินไชย (2520:182) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสาเหตุมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ นักเรียนที่มี
ผลการเรียนสูง มีโอกาสเข้าศึกษาต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด รองลงมาเป็นนัก-
เรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง และมีโอกาสน้อยที่สุด คือนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ
และจากผลการวิจัยของ จันทนา มณฑิกา (2521:100) ก็พบว่านักเรียนที่มีโอกาส
เข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างประเภทกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจาก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธานินทร์ ธรรม-
รัตน์เกษม (2528:81) ได้ศึกษาสาเหตุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่เรียนต่อ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2527 ของอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า
สาเหตุหนึ่งก็คือ นักเรียนอ่อนไม่กล้าเรียนต่อ มีความคิดว่าการเรียนในระดับมัธยม
ศึกษามีความยากมาก เป็นการเรียนระดับสูง เมื่อเรียนไปแล้วเกรงว่าจะเรียนไม่
จบ และยังพบอีกว่า นักเรียนที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลการเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่ง
ผลต่อโอกาสทางการศึกษาต่อของนักเรียน ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีแนวโน้ม

ว่าจะมีโอกาสศึกษาต่อต่ำกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ รวมทั้งระบบอุปถัมภ์ที่มีการฝากให้เข้าเรียนด้วย

3.1.7 เจตคติของนักเรียนและบิดามารดาต่อการศึกษา

เจตคติของนักเรียนและบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาต่อของนักเรียน กล่าวคือ ตัวนักเรียนและบิดามารดา มองเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อ ว่ามีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในอนาคต โอกาสที่นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อหน้าน่าจะมีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้กำหนดการศึกษาของบุตรเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาของธานินทร์ ธรรมรัตน์เกษม (2528:80-81) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่า เมื่อเรียนจบมาแล้วไม่มีงานทำ ทำให้เสียเวลา แม้แต่เรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ก็ยังหางานทำไม่ได้ หรือจบออกมาทำงานเหมือนชาวบ้านที่ว้าไป ที่ไม่ได้เรียน เช่นเดียวกับการศึกษาของเสวตศักดิ์ มิ่งสอน (2528:108) พบว่า ผู้ปกครองและนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการเรียนต่อมัธยมศึกษา ไม่เชื่อว่าจะช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณภาพของตนได้ และจากการศึกษาของ ถวิล มาตราเหลี่ยม (2529:33) พบว่า ความต้องการของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนในการให้เด็กเรียนศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่จำแนกนักเรียนว่าจะเรียนหรือไม่เรียนต่อ

3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษายังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่เนื่องจากโครงการนี้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชนบทห่างไกล การดำเนินงานของโรงเรียนใกล้เคียงกับโรงเรียนในโครงการ โรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) โรงเรียนในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก (คปล.) และโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลโดยทั่วไป จึงมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันที่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ดังนี้

กิตติโชค ห้อยยี่งู (2527:103-107) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนถิ่นโอกาสวิทยา ในปีพ.ศ.2527 พบว่า ในการบริการชุมชนนั้น โรงเรียน

ไม่สามารถจัดบริการในด้านต่างๆได้ทุกด้าน เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการศึกษาสภาพความต้องการของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน ขีดจำกัดในด้านความพร้อมของโรงเรียน ระเบียบและวิธีขั้นตอนในการปฏิบัติงานและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท ส่วนในด้านทำให้การสนับสนุนโรงเรียนจากประชาชนนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากความรู้ความเข้าใจของประชาชนและการเปิดโอกาสของโรงเรียนยังอยู่ในวงจำกัด และวิธีการที่ทางโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การเข้าไปช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น และยังคงพบว่าครูอาจารย์ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ขาดความรู้เรื่องการพัฒนาชนบท และยังมีภาระส่วนตัวและครอบครัว จึงไม่มีเวลาในการทำงานนอกเหนือจากหน้าที่ทำการสอน

นิยม รอดเนียม (2530:116-122) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการของประชาชนในการรับบริการชุมชนและการให้การสนับสนุนโรงเรียนมัธยมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านการศึกษา ประชาชนมีความต้องการค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนและประชาชน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ความต้องการการศึกษาผู้ใหญ่อยู่ในลำดับสุดท้าย ด้านเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ ประชาชนมีความต้องการในด้านนี้สูงสุด ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน ด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ประชาชนมีความต้องการในระดับค่อนข้างมาก ด้านศิลปวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากและค่อนข้างมาก ปัญหาและอุปสรรคในการรับบริการชุมชนและการสนับสนุนโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นปัญหามาจากการสำรวจค้นคว้าความต้องการของประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัญหาความยากจนและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการให้บริการและการให้การสนับสนุนโรงเรียน

สมพงษ์ พลสูงเนิน (2531:91) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด เล็กที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย พบว่า มีปัญหาผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา การประเมินฐานะผู้ปกครองนักเรียน เพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ผู้ปกครองไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริง

และมีจำนวนนักเรียนเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา มีจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ หนังสือให้นักเรียนนิยมเรียนชาวดุสสุหาย การจัดโรงเรียนตามแผนเต็มรูป โรงเรียนรับนักเรียนได้ไม่เต็มตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด ครู อาจารย์ ไม่มีความรู้ในวิชาที่สอน สอนรายวิชามากเกินไป โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การศึกษา เช่น ไม่มีสถานประกอบการด้านวิชาชีพให้นักเรียนฝึกทักษะ และชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการดำเนินงานของโรงเรียน

ทัศนีย์ จันทร์แท้ (2528:160-169) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (รุ่นที่ 1) พบว่า การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษาให้แก่เด็กที่เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 50 ของทั้งหมดนั้น แทบทุกแห่งบอกว่าไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน แม้จะจัดหนังสือให้ยืมเรียนทุกคน แต่ละแห่งก็ยังบอกว่า ควรช่วยเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแบบและอุปกรณ์การเรียนตลอดจนขอให้ช่วยด้านอื่นๆอีก เช่น จัดที่พักให้ จัดอาหารกลางวัน ฯลฯ ซึ่งมากเกินกว่าที่กรมฯ จะแบกภาระช่วยได้ตามความต้องการ จัดทำโครงการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยแล้วก็ยังได้ผลน้อย เนื่องจากเหตุผลหลายประการ และที่สำคัญ เด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นเด็กที่โตพอจะช่วยตัวเองได้บ้าง ผู้มีจิตศรัทธามักจะช่วยเด็กประถมศึกษามากกว่า

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2523:93-101) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูใหญ่และคณะกรรมการโรงเรียนชุมชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 1 พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนในเขตการศึกษา 1 มีปัญหาเกี่ยวกับขาดแคลนงบประมาณ การขาดแคลนเครื่องมือสำหรับวิชาชีพครูที่มีความรู้ใน การงานวิชาชีพ ครูผู้สอนขาดความรู้ในการปรับปรุงและใช้หลักสูตรการสอน ขาดความร่วมมือและประสานงานจากหน่วยราชการอื่นๆ และที่สำคัญผู้ดำเนินงานในโรงเรียนชุมชนไม่เข้าใจหลักการดำเนินงานของโรงเรียนชุมชนที่ถูกต้อง และครูส่วนใหญ่พักอยู่นอกเขตชุมชนทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องจากต้องรีบกลับบ้านหลังโรงเรียนเลิก

โสภณ โสมติ (2526:129) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6 พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการทำงานและอาชีพด้านสถานที่ที่ใช้สอยและฝึกงานตามความเห็นโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งนักเรียนไปฝึกทักษะหรือปฏิบัติงานยังสถานฝึกงานอาชีพ ซึ่งได้แก่ แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ทั้งกลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นตรงกันว่า ยังมีการใช้สถานที่ดังกล่าวอยู่น้อยมาก

พริ้มเพรา คงชนะ (2526:88) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาอาชีพของท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 10 พบว่า

1. สื่อการสอนตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาชีพลักษณะต่าง ๆ มีน้อยไม่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน
2. โรงเรียนขาดเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุในการฝึกงานให้ผู้เรียนขาดโรงฝึกงานและขาดงบประมาณสนับสนุนด้านการงานอาชีพ
3. โรงเรียนขาดครูผู้สอนวิชาอาชีพที่จบการศึกษาทางสาขาวิชาอาชีพโดยตรง

ทองขาว โคตรโยธา (2521:151) ได้ทำการศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการต่างๆ เช่น การแนะแนว การจัดอาหารกลางวัน น้ำดื่ม เหล่านี้แทบทุกโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการแล้วแต่ขาดประสิทธิภาพ

ธวัช ทันโตภาส (2521:85-88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนาชุมชน เขตการศึกษา 12 พบว่า อุปสรรคของการปฏิบัติงานของโรงเรียนคือขาดความช่วยเหลือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขาดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินการ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าทำงานที่ปฏิบัติยังไม่ดีพอ ไม่มีการติดตามผลงานที่ปฏิบัติมาแล้ว ไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ และที่สำคัญที่สุดคือ ครูและคณะกรรมการยังมีฐานะยากจน ซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้นโยบายการดำเนินงานและปฏิบัติงานไม่สามารถเป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์

สุพรรณิ สมบัติธีระ (2529:115) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการพัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ในเขตการศึกษา 9 พบว่า ครูของโรงเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากเกี่ยวกับการได้รับการยอมรับนับถือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาและสภาพการทำงานพัฒนาชุมชน ส่วนด้านความรับผิดชอบงานพัฒนาชุมชน ลักษณะของงานพัฒนาชุมชนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

จารุวรรณ วัฒนกุล (2526:94) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลที่อยู่นอกโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท เกี่ยวกับหน้าที่ของครูและโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน พบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานได้แก่ ความยากจนของประชาชน ครูไม่มีเวลา ขาดแคลนวัสดุ ขาดความสนใจจากประชาชน ครูขาดความสามารถในการสอนวิชาอาชีพ ความไม่รู้ของครูเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน

4. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรม- สามัญศึกษา (ค.อมต.สศ.)

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษาขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะบรรเทาภาระให้นักเรียนซึ่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตชนบท ได้เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้ปริมาณร้อยละ 50 ในปี พ.ศ.2534 โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนและความคิดเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2530

4.1 โครงการนี้มุ่งสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

4.1.1 ขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในเขตชนบทตามนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ

4.1.2 เตรียมการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 7 และ 8

4.1.3 ลดปัญหาการว่างงาน ความยากจน และการมีหนี้สิน
ของคนในชนบท

4.1.4 แก้ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานจากชนบท เข้ามาใน
เมือง

4.1.5 ยกกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท

4.2 หลักการและเหตุผล

การที่จะให้เยาวชนไทยสามารถพัฒนาชีวิตและสังคมให้เจริญ
ก้าวหน้า มีความสงบสุขอย่างสมบูรณ์ ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน เยาวชน
ไทยควรจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สูงกว่าชั้นประถมศึกษา

4.3 วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

4.3.1. เพื่อให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาสูงขึ้น จาก
ระดับประถมศึกษา ให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
ให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

4.3.2 เพื่อช่วยลดช่องว่างความเสมอภาคในโอกาสทางการ
ศึกษา ระหว่างเยาวชนในเมืองและเยาวชนในชนบท

4.3.3 เพื่อให้การศึกษามีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาการว่าง
งาน และการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองของเยาวชนในชนบท

4.3.4 เพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6
ในเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบท

4.4 วัตถุประสงค์เฉพาะและเป้าหมายของโครงการ

4.4.1 ให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตชนบท
เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนสูงขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในปี 2534

4.4.2 ลดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยไม่ต้องชำระ
เงินค่าบำรุงการศึกษา ค่าหนังสือเรียน และลดค่าใช้จ่ายในด้านกิจกรรมต่างๆ

4.4.3 ให้นักเรียนสามารถเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนใกล้
บ้าน หรือมีความสะดวกในการเดินทางและการเรียน

4.4.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลืองานบ้าน และการ
ประกอบอาชีพของผู้ปกครอง

4.4.5 ให้นักเรียนมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพตามสภาพ
ทรัพยากรของท้องถิ่น โดยเฉพาะงานอาชีพตามแนวทางอาชีพของพ่อแม่ผู้ปกครอง

4.5 มาตรการในการดำเนินการและแนวทางปฏิบัติ

4.5.1 มาตรการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานโครงการ

4.5.1.1 การจัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการและการ
จัดองค์การบริหารงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบ

4.5.1.2 การจัดให้มีโรงเรียนแม่แบบ การส่งเสริม
ยกย่อง เชิดชู เกียรติผลงานดีเด่น และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

4.5.1.3 การขยายปริมาณโรงเรียนในโครงการ
ตามติดคณะรัฐมนตรี

4.5.2 มาตรการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง

4.5.2.1 การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา

4.5.2.2 การจัดหาหนังสือให้ยืมเรียน

4.5.2.3 การจัดที่พักในโรงเรียน

4.5.2.4 การจัดหน่วยเรียน

4.5.2.5 การจัดตั้งโรงเรียนสาขา

4.5.2.6 การลดค่าใช้จ่ายในด้านการแต่งกายและ
ด้านกิจกรรมต่างๆ

4.5.3 มาตรการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยตนเองและครอบครัว

4.5.3.1 การจัดกิจกรรมการศึกษา ส่งเสริมให้
นักเรียนช่วยตนเองในด้านอาหารและน้ำ

4.5.3.2 การจัดกิจกรรมการศึกษา ส่งเสริมให้
นักเรียนช่วยตนเองในด้านเครื่องนุ่งห่มและเครื่องมือเครื่องใช้

4.5.3.3 การจัดกิจกรรมการศึกษา ส่งเสริมให้
นักเรียนช่วยตนเองในด้านการพัฒนาบ้าน

4.5.3.4 การจัดกิจกรรมการศึกษา ส่งเสริมให้
นักเรียนช่วยตนเองในด้านการป้องกันโรคภัยและการใช้สมุนไพร

- 4.5.3.5 การสอนวิชาอาชีพท้องถิ่น
- 4.5.3.6 การจัดการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียน
- 4.5.3.7 การสร้างความสัมพันธ์กับกระบวนการ

การศึกษานอกโรงเรียน

- 4.5.3.8 การร่วมมือกับบุคลากรและหน่วยงาน

ภายนอก

- 4.5.4 มาตรการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน

- 4.5.4.1 การผลิตสื่อบทเรียนสำเร็จรูป

- 4.5.4.2 การส่งเสริมและพัฒนาโครงการโรง-

เรียนพี่-โรงเรียนน้อง

- 4.5.5 มาตรการส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

- 4.5.5.1 การส่งเสริมการปลูกต้นไม้

- 4.5.5.2 การส่งเสริมโครงการโรงเรียนมัธยม-

ศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.6 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ

กลุ่มเป้าหมายในโครงการ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในระดับตำบลนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลของทุกจังหวัด โดยจัดให้โรงเรียนเหล่านี้เข้าโครงการเป็นปีๆไป ตั้งแต่ปี 2530-2534 ดังนี้

4.6.1 ปี 2530 ครอบคลุมเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ชนบทยากจน 38 จังหวัด รวม 225 โรงเรียน

4.6.2 ปี 2531 ครอบคลุมเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่เกิน 4 ห้องเรียนและตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลนอกเขตสุขาภิบาล ในพื้นที่เป้าหมายชนบทยากจน 38 จังหวัด ที่องค์การตามประกาศกระทรวงการคลัง และโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาให้ความช่วยเหลือ ดังเช่นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสฯ อยู่แล้ว ในปี 2530 จำนวนทั้งสิ้น 318 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เพิ่มใหม่ 93 โรงเรียน

4.6.3 ปี 2532 ครอบคลุมเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่เกิน 4 ห้องเรียน ที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นอกเขตสุขาภิบาล ใน 17 จังหวัดของเขตการศึกษา 9, 10, 11 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องที่กั้นการตามประกาศของกระทรวงการคลัง จำนวนทั้งสิ้น 400 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเพิ่มใหม่ 82 โรงเรียน

4.6.4 ปี 2533 ครอบคลุมเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่เกิน 4 ห้องเรียน ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นอกเขตสุขาภิบาล ในพื้นที่ 21 จังหวัดของเขตการศึกษา 2, 3, 6, 7 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องที่กั้นการตามประกาศของกระทรวงการคลัง จำนวนทั้งสิ้น 506 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเพิ่มใหม่ 106 โรงเรียน

4.6.5 ปี 2534 ครอบคลุมเป้าหมายโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่เกิน 4 ห้องเรียน และตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล นอกเขตสุขาภิบาล ในพื้นที่ 34 จังหวัด ที่เหลือจำนวนทั้งสิ้น 718 โรงเรียน เป็นโรงเรียนเพิ่มใหม่ 212 โรงเรียน

ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือความจำเป็นพิเศษ อาจขอกำหนดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งนอกเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เข้าในโครงการได้ตามความเหมาะสมด้วยการพิจารณาเป็นรายโรงเรียน

4.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.7.1 ด้านเจตคติต่อการศึกษา จะยังผลให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่เป้าหมายเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากขึ้น และผู้ปกครองเกิดความสรีทธาต่อการส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วนักเรียนจะสามารถพึ่งตนเองได้ในด้านปัจจัย 4 และรู้จักช่วยงานบ้าน ช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ สามารถร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาอาชีพของผู้ปกครองให้ดีขึ้น

4.7.2 ด้านเศรษฐกิจ จะยังผลให้นักเรียนรู้จักทำงาน ประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองได้ตามอัธยาศัยของตน ไม่ว่าจะงาน มีความเป็นอยู่ดี รู้จักนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้อย่างถูกวิธี และนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนางานให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นเจริญขึ้น

4.7.3 ด้านสังคม จะยังผลให้นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วมีงานทำ มีรายได้ตามอัตภาพ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ สามารถลดปัญหาอาชญากรรม และลดการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากเขตชนบทสู่เมืองได้

4.7.4 ด้านความมั่นคงของชาติ จะยังผลให้นักเรียนหรือเยาวชนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีความรู้ มีงานทำ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตสูงขึ้น ย่อมจะเป็นพื้นฐานปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศต่อไป

4.7.5 ด้านการใช้ทรัพยากร การดำเนินการภายใต้โครงการนี้จะส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐกับเอกชน ในการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย